

Voices through Water

Sada nástrojů pro kreativní a aktivistické metodiky

Číslo projektu: 2023-1-AT01-KA220-YOU-000161835

Co-funded by
the European Union

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory a stanoviska autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory a stanoviska Evropské unie nebo OeAD-GmbH. Evropská unie ani OeAD-GmbH za ně nemohou nést odpovědnost.

Voices through water © je licencováno pod
[Attribution-ShareAlike 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Horizontální rozhodování: Sociokracie

Advocacy, Activist

Tato aktivita nabízí účastníkům možnost vyzkoušet si horizontální rozhodování inspirované sociokratickými principy. Můžete ji použít samostatně nebo jako rozšíření aktivity s názvem „Horizontální rozhodování: Úvod a konsensus“, která je součástí tohoto toolkitu.

Cílová skupina

Mladí lidé od 12 let

4-40 osob

Potřebný čas

150–180 min

Životní prostředí

Místnost nebo prostor dostatečně velký pro všechny zúčastněné (praktická část, tj. kroky 4–7, může probíhat i venku)

Materiály

- Projektor nebo flipchart pro prezentaci (část 1)
- Flipchartový papír a fixy
- Lepicí páska nebo jiný způsob, jak připevnit papíry na zeď (volitelné)
- Letáky s principy sociokracie (volitelné)

Cíl/záměr

Cílem aktivity je seznámit zúčastněné s principy a postupy sociokracie, zapojit je do horizontálního rozhodování a podpořit spolupráci, komunikaci a inkluzivitu v rámci skupiny.

Podrobný návod

Pokud již účastníci vyzkoušeli aktivitu „Horizontální rozhodování: Úvod a konsenzus“, můžete přeskočit krok 1.

Část 1: Úvod a teorie

Krok 1

20 min

Zeptejte se účastníků, co vědí o horizontálním rozhodování, nebo zda s ním mají zkušenosti. Stručně definujte, co horizontální rozhodování znamená, abyste zajistili společné základní porozumění. Zdůrazněte klíčové principy horizontálního rozhodování: inkluzivita, rovnost, respekt k ostatním a jejich názorům a snaha o konsensus/konsent.

Shrňte výhody a nevýhody horizontálního rozhodování ve srovnání s hierarchickým rozhodováním a znázorněte je na flipchartu.

Krok 2

10 min

Nastavte základní pravidla pro respektující komunikaci a rovnocennou účast. Zapojte účastníky do stanovování těchto pravidel (např. pomocí metody brainstormingu nebo vytvořením skupinové dohody – viz další metoda v tomto toolkitu: „Skupinové dohody“). To může účastníkům pomoci snadněji si základní pravidla zapamatovat a přijmout a zároveň vytvoří co nejvíce inkluzivní prostor.

Tento krok lze vynechat, pokud jste pravidla se skupinou již dříve stanovili.

Krok 3

30 min

Představte sociokracii (můžete připravit krátkou prezentaci nebo handout a použít projektor nebo flipchart). Více informací naleznete na stránce <https://www.sociocracyforall.org/sociocracy/>

Stručně vysvětlete

- Koncept a původ sociokracie
- Její základní principy (viz níže): rozhodování na základě konsentu, struktura kruhů a dvojí vazba

Vysvětlete klíčové komponenty

Rozhodování na základě konsentu:

Rozhodnutí je přijato, pokud nemá nikdo důvodnou námitku. Pokud jste již vyzkoušeli jinou metodu z tohoto toolkitu: „Rozhodování na základě konsenzu“, je dobré rozlišovat mezi konsentem a konsenzem:

- Konsenzus je úplná shoda skupiny, zatímco konsent je definován jako „nepřítomnost námitek“ a námitky vycházejí ze schopnosti jednotlivce pracovat na dosažení cílů skupiny. Členové diskutující o nápadu v rámci procesu založeného na konsentu si obvykle kladou otázku, zda je návrh „prozatím dostatečně dobrý a bezpečný na to, aby se vyzkoušel (good enough for now, safe enough to try)“. Pokud tomu tak není, vzniká námitka a hledají se přijatelné úpravy původního návrhu tak, aby bylo možné dosáhnout konsentu.

Struktura kruhů:

- Skupiny jsou organizovány do kruhů.
- Tyto kruhy jsou propojeny ústředním kruhem (kruhem na „vyšší“ úrovni), který udržuje přehled o tom, co se v organizaci obecně děje.
- Ústřední kruh se skládá z lidí, kteří jsou členy všech ostatních („nižších“) kruhů. Každý kruh má autonomii a obvykle slouží konkrétnímu účelu.
- (V části 2: Praktická část však vyzkoušíte jinou variantu, kde se každý malý kruh bude zabývat stejným tématem.) Ve složitějších organizacích mohou existovat i další propojené kruhy.
- K ilustraci struktury, včetně níže zmíněné dvojí vazby, použijte tento obrázek.

Dvojí vazba:

- V ideálním případě vysílá každý kruh do ústředního kruhu dva zástupce. Jedním z nich je tzv. delegát „nahoru“, druhým delegát „dolů“. Delegát nahoru vnáší hlas svého kruhu do diskusí a rozhodování na „vyšší“ úrovni. Delegát dolů je osoba, která komunikuje rozhodnutí z „vyššího“ kruhu zpět do „nižšího“ kruhu. Tím se zajistí, že „nižší“ kruh porozumí důvodům rozhodnutí a může poskytnout připomínky nebo zpětnou vazbu.

- Princip dvojí vazby pomáhá udržovat v celé organizaci transparentnost, odpovědnost a spolupráci. Zajišťuje, že v rozhodovacím procesu jsou vyslyšeny všechny hlasy. V menších organizacích, kde nemusí být dostatek lidí, je však možné, aby jedna osoba zastávala jak roli delegáta nahoru, tak roli delegáta dolů.

- (Ve zjednodušené verzi v části 2 každý kruh vybere pouze jednu osobu, která bude působit jako delegát nahoru i dolů.)

Část 2: Praktická část (40 min nebo více)

Uvedte tuto aktivitu jako způsob horizontálního rozhodování inspirovaný sociokracií. V tomto konkrétním scénáři budou všechny kruhy společně pracovat na jednom tématu. Z každého kruhu bude pouze jedna osoba, která bude zastávat obě role delegáta „nahoru“ a delegáta „dolů“. (Můžete však zachovat princip dvojí vazby – zvažte, co je pro vaši skupinu účastníků vhodné, na základě jejich zkušeností a velikosti skupiny).

Krok 4 – 15 min

- Rozdělte účastníky náhodně do malých kruhů (4–6 osob v kruhu). Podle situace můžete zvolit i jiný způsob rozdělení do skupin.
- Každý kruh vybere osobu, kterou vyšle do ústředního kruhu. Tento delegát bude v ústředním kruhu zastupovat závěry/konsent svého kruhu a také předá zpětnou vazbu / konsent z ústředního kruhu.
- Dejte každému kruhu stejné téma nebo otázku k diskusi a rozhodnutí (např. „Měli bychom své politické požadavky vyjádřit v rámci našeho představení, nebo to udělat odděleně?“).
- Připomeňte účastníkům skupinové dohody a vyzvěte ty, kteří obvykle hodně mluví, aby nechali prostor i tišším hlasům.
- Pokud jste již vyzkoušeli metodu Horizontální rozhodování: Úvod a konsenzus, bude užitečné v každém kruhu požádat dobrovolníky, aby se ujali role facilitátora ve svém kruhu.

Krok 5 – 15 min

Každý kruh diskutuje o tématu, vymýšlí nápady a snaží se dosáhnout předběžného rozhodnutí. Vyzvěte účastníky, aby se rozhodovali na základě konsentu a zajistěte, aby byly vyslechnuty všechny názory. Sledujte čas.

Krok 6 – 15 min

Vytvořte ústřední kruh složený ze všech delegátů z menších kruhů. Pokud má někdo z účastníků potřebné zkušenosti, může se přihlásit jako facilitátor, jinak facilitujte vy. Před zahájením diskuse v ústředním kruhu vysvětlíte, že delegáti se mohou v případě potřeby vrátit do svých původních kruhů, např. v případě nejasných nebo protichůdných návrhů. Zahajte diskusi, snažte se sjednotit názory a pokud možno dosáhnout konsentu. Pokud je v ústředním kruhu dosaženo konsentu, je dobré ověřit platnost tohoto předběžného konsentu tím, že se delegáti vrátí do svých „nižších“ kruhů a zeptají se, zda s návrhem všichni souhlasí. Poté můžete dosáhnout konsentu na úrovni celé skupiny!

Iterace (volitelné)

Opakujte kroky 5 a 6 (30 min)

Větší kruh může rozhodnout, že diskusi vrátí zpět do malých kruhů k upřesnění nebo doplnění. Tento iterativní proces se opakuje, dokud není dosaženo konsentu. V každém kole může kruh vybrat jiného delegáta. Jednat tím bude mít jiný účastník příležitost vyzkoušet si tuto roli, ale také se tím může minimalizovat riziko vzniku skrytých hierarchií v dlouhodobém horizontu.

Krok 7 – 15 min

- Svolejte všechny účastníky zpět a facilitujte reflexi předchozí aktivity. Můžete použít například tyto otázky:
- Co vám na tomto procesu připadalo snadné a co náročné?
 - Měli jste pocit, že byl váš názor vyslyšen? Jaký to byl pocit?
 - Co by příště mohlo být jednodušší?
- Buďte otevření otázkám. Zdůrazněte, že dovednosti pro horizontální rozhodování se rozvíjejí praxí a každý pokus je víc a víc efektivní.

Krok 8 – 15 min

- Diskutujte o výhodách a nevýhodách sociokracie (nebo horizontálního rozhodování obecně) a o tom, jak se liší od hierarchického rozhodování a hlasování. Můžete použít například tyto otázky:
- Kde jinde může být sociokracie užitečná?
 - Mohli byste ji použít ve větší organizaci nebo kolektivu?
 - Co je inkluzivnější, efektivnější, časově úspornější nebo zábavnější: sociokracie nebo hierarchie?
 - Existují nějaké limity sociokracie?
 - Zmizí hierarchie v sociokracii úplně?
- Co ještě můžeme udělat pro to, abychom minimalizovali skryté hierarchie?

Tipy pro trenéra

- Pokud nemáte s facilitováním zkušenosti, může vám pomoci tento průvodce: Introduction to facilitating meetings: https://www.seedsforchange.org.uk/downloads/short_facil.pdf
- Poskytněte účastníkům handouty, které objasňují konkrétní pojmy, jako je sociokracie a její základní principy atd.
- Buďte otevření otázkám. Zdůrazněte, že dovednosti pro horizontální rozhodování se rozvíjejí praxí a každý pokus je víc a víc efektivní.
- Usilujte o atmosféru respektu a inkluзивity, ve které jsou ceněny všechny názory.
- Pokud mají účastníci potíže dosáhnout konsentu, ujistěte je, že je to součástí procesu učení – dovednosti se rozvíjejí s časem a zkušenostmi.
- Můžete shrnout zásady efektivní a inkluзивní komunikace (např. aktivní naslouchání, vyjasňování, soustředění). Napište je na flipchart nebo je rozdejte jako handout pro praktickou část.

Alternativa

Praktická část této aktivity je inspirována sociokracií a nezahrnuje princip dvojí vazby. Aby byla plně v souladu se sociokratickými principy, zahrňte dvojí vazbu: každý kruh vybere dvě osoby se specifickými rolemi – delegáta nahoru a delegát dolů. Více informací naleznete na webu : Sociocracy for All – Double Linking

Komentář

Viz také metody „Skupinové dohody“ a „Horizontální rozhodování: Úvod a konsenzus“.

Zdroj

<https://www.sociocracyforall.org/sociocracy/>